

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Inspiratie

1 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg waarom bovennatuurlijke krachten een oplossing zouden bieden voor het interactieprobleem: als een bovennatuurlijke kracht kan inspelen op de natuur, kan de geest op eenzelfde manier inspelen op het lichaam 1
- een uitleg van het interactieprobleem: hoe kan iets onstoffelijks (de geest) invloed hebben op iets stoffelijks (het lichaam) 1
- een verschil tussen de oplossing die bovennatuurlijke krachten bieden voor het interactieprobleem en de oplossing die Descartes voor dit probleem aandraagt: de animale geesten zijn geen bovennatuurlijke kracht, maar kleine, stoffelijke deeltjes in ons bloed (aangestuurd door de pijnappelklier) 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Als je de geest opvat als iets onstoffelijks, dan ga je er vervolgens vanuit dat iets onstoffelijks iets stoffelijks in beweging zet. Om dit aannemelijk te maken, zou je bovennatuurlijke krachten kunnen postuleren, die dus naast natuurkrachten bestaan. De geest wordt dan opgevat als bovennatuurlijke kracht die invloed kan hebben op het lichaam 1
- Het interactieprobleem duidt op het probleem dat het onmogelijk lijkt dat twee verschillende substanties elkaar kunnen beïnvloeden: hoe kan iets onstoffelijks (de geest) inwerken op iets stoffelijks (het lichaam)? Er moet dan een soort verbinding tussen die twee substanties te vinden zijn, maar welke substantie heeft die verbinding dan? 1
- Een bovennatuurlijke kracht die inspeelt op de geest is een andere oplossing dan die van Descartes. Volgens Descartes zijn de kleinste deeltjes in het bloed, de animale geesten, de stoffelijke deeltjes in ons bloed die, aangestuurd door de pijnappelklier, de verbinding tussen lichaam en geest tot stand brengen 1

Vraag	Antwoord	Scores
2	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • de achterhaalde vooronderstelling over de werking van het bewustzijn volgens Dennett: een ‘homunculus’ als een plaats in het brein 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • de omschrijving van het automatisch schrift 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • het experiment van Libet 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zowel de surrealistische dichters als Libet gaan er volgens Dennett ten onrechte vanuit dat bewustzijn een plaats in het brein is. Dennett zou dit omschrijven als een achterhaald cartesiaans beeld van een homunculus, een plek in het brein waarin de informatie allemaal samenkomt. Zo’n plek is in het brein niet te vinden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Dit blijkt uit de opmerking dat surrealistische dichters bij het automatisch schrijven het bewuste naar de achtergrond willen dringen en het onbewuste naar voren proberen te halen. Dennett zou zeggen, dat je heel veel onbewust kan doen, zoals je bijvoorbeeld een situatie-actie-machine wordt in een tennisspel, maar dat jij ook gewoon die machine bent, zonder dat er dan ergens in je brein je bewuste ik zich ophoudt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Uit het experiment van Libet blijkt, dat de bewuste actie later plaatsvindt dan dat je dacht. De conclusie dat ‘je onbewuste je voor was’ duidt op de homunculus: een bewust ‘ik’ en een onbewust, dat een plek inneemt (en een tijdstip) 	1
3	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van het begrip ‘mauvaise foi’: je vrijheid ontkennen door je te verschuilen achter een determinisme 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg met verwijzing naar tekst 2 waarom inspiratie volgens Sartre een uiting zou zijn van ‘mauvaise foi’: Nietzsche doet alsof inspiratie onafwendbaar, onvrijwillig gebeurt, maar eigenlijk had hij ook hierin een keuze 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Mauvaise foi, of te kwader trouw zijn, is volgens Sartre het idee dat mensen een of ander determinisme als excuus gebruiken om hun vrijheid en daarmee hun verantwoordelijkheid te ontkennen. Ze doen alsof keuzes vastliggen terwijl ze eigenlijk een keuze hebben. Dit is ook aan de hand in de beschrijving die Nietzsche van inspiratie geeft 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Inspiratie zoals Nietzsche deze beschrijft is een vorm van mauvaise foi, want Nietzsche schrijft dat hij als hij inspiratie ervaart geen enkele vrije keuze heeft. Maar volgens Sartre heb je altijd een vrije keuze en doet Nietzsche alsof hij die niet heeft. Nietzsche verschuilt zich achter zijn ervaring en ontkent daarmee zijn vrijheid 	1

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie die Hume zou gebruiken om te concluderen dat Nietzsche vrij is: je bent vrij als je doet wat je sterkste verlangen is 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Met Humes opvattingen over verband tussen vrijheid en noodzakelijkheid met daarin betrokken: vrije wil veronderstelt oorzakelijkheid en daarmee ook noodzakelijkheid 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Hume ben je vrij als je je sterkste verlangen volgt. Het maakt niet uit of dat verlangen gedetermineerd is. Nietzsche schrijft dat hij nooit een vrije keuze heeft gehad, maar tegelijkertijd een grote gelukservaring heeft als hij geïnspireerd is. Je bent vrij als je doet wat je wil doen. Nietzsche is dus vrij, ook al flitst een gedachte onafwendbaar onvrijwillig op, als hij vervolgens zijn sterkste verlangen om te creëren volgt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Als jouw wil de oorzaak is van jouw handelen, ben je vrij volgens Hume. Je bevindt je dan misschien in een vastliggende keten van oorzaak en gevolg, maar dat neemt niet weg dat jouw wil jouw handelen bepaalt. Het gaat er niet om dat het een of het ander zou kunnen gebeuren, dan zou je handelen willekeurig zijn. Willekeurigheid betekent juist onvrijheid. Een vrije wil heb je dus als je een schakel bent in een keten; jouw wil moet jouw handelen bepalen. Dan ben je vrij, ook al is die wil gedetermineerd 	1
5	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een definitie van inspiratie die houdbaar is binnen een van de stromingen substantiemonisme of substantiedualisme 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie welk element uit de teksten 1, 2 of de beschrijving van het automatisch schrift bij óf het substantiemonisme, óf het substantiedualisme aansluit 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • en welk element met diezelfde positie in tegenspraak is 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens het substantiemonisme zou een definitie van inspiratie kunnen zijn: een ervaring van geconcentreerdheid, die wordt ervaren als een bovennatuurlijke kracht, maar die eigenlijk lichamelijk is • Een element uit tekst 2 die aansluit bij het monisme is: “met het geringste restje bijgeloof ...”. Nietzsche noemt het in tekst 2 bijgeloof om vast te houden aan het idee dat je een medium bent. Dat zou een monist ook vinden: je bent alleen maar lichaam • Een element uit de teksten die met het substantiemonisme in strijd is: <ul style="list-style-type: none"> – uit tekst 1 “ervaring dient zich aan als een ervaring die niet uit mijzelf komt, maar van ‘boven’.” (als je deze zin begrijpt als ervaring als bovennatuurlijke kracht), – maar ook een element uit de omschrijving van het automatisch schrift “dat het lijkt of zij niet zelf schrijven..”. Dat zou een substantiemonist nooit schrijven, want jij bestaat uit één substantie, – uit tekst 2: “alles gebeurt in de hoogste mate onvrijwillig”. Deze gedeelten zijn allemaal met het substantiemonisme in tegenspraak, omdat ze ten eerste niet geloven dat er iets anders zich in je lichaam bevindt (bijvoorbeeld een geest) en ten tweede is het vreemd om te schrijven “alles gebeurt in de hoogste mate onvrijwillig”, want je beschrijft jezelf 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
	<p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens het substantiedualisme zou een definitie van inspiratie kunnen zijn: een bovennatuurlijke kracht die je aanzet tot creëren • Een element dat aansluit bij het substantiedualisme is, – uit tekst 1 “Inspiratie dient zich aan als een ervaring die niet uit mijzelf komt, maar ‘van boven’.” – Of in de beschrijving van het automatisch schrift: “dat het lijkt of zij niet zelf schrijven..”. Bij het eerste element wordt vooral de bovennatuurlijke kracht aangehaald, iets wat verenigbaar is met het substantiedualisme. En in het tweede element gaat het om de scheiding tussen (bewuste) geest en (onbewust) lichaam. Een substantiedualist zou zich inderdaad vereenzelvigen met de bewuste geest, dus sluit dit stuk tekst goed aan • Een element dat strijdig is met het substantiedualisme is dat het bijgeloof zou zijn dat je een medium bent (uit tekst 2). Dat is juist een goede omschrijving, want er werkt een bovennatuurlijke kracht door jou heen. Je bent dus wel degelijk een soort medium 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>